

Uz sākumlapu>Prasības iesniegšana tiesā>Kur un kā>Kuras valsts tiesības jāpiemēro? Kuras valsts tiesības jāpiemēro?

Zviedrija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Starptautiskās privāttiesības tagad lielā mērā regulē ES tiesību akti. Zviedrijas valsts regulējums šajā jomā ir noteikts likumos un judikatūrā. Ar tiesību aktiem galvenokārt īsteno starptautiskas konvencijas, kurās Zviedrija ir dalībniece. Galvenie tiesību akti šajā jomā ir šādi:

Laulības un bērni

- Likuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību (1904:26, 1.lpp) 3. nodaļas 4. un 6. iedaļa (*Lagen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap*) (turpmāk – IÄL);
- Rikojuma par dažām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību, adopciju un aizbildnību (1931:429) 9., 12. un 13. iedaļa (*förordningen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap*) (turpmāk – NÄF),
- Likuma par adopciju starptautiskos gadījumos (2018:1289) 3.iedaļa (*lagen om adoption i internationella situationer*);
- Likuma par starptautiskajiem paternitātes jautājumiem (1985:367) 2., 3., 3.a, 5., 5.a, 6. un 6.a iedaļa (*lagen om internationella faderskapsfrågor*) (turpmāk – IFL);
- Padomes Regula (ES) 2016/1103 (2016. gada 24. jūnijs), ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem un nolēmumu atzīšanu un izpildi laulāto mantisko attiecību jomā;
- Padomes Regula (ES) 2016/1104 (2016. gada 24. jūnijs), ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem un nolēmumu atzīšanu un izpildi reģistrētu partnerattiecību mantisko seku jomā;
- Likums par mantiskajām attiecībām starp laulātajiem vai dzīvesbiedriem starptautiskās situācijās (2019:234) (*lagen om makars och sambors förmögenhetsförhållanden i internationella situationer*);
- Likuma par 1996. gada Hāgas konvenciju (2012:318) 1. iedaļa (*lagen om 1996 års Haagkonvention*) un tās pašas 1996. gada 19.oktobrī Hāgā noslēgtās konvencijas par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem (turpmāk – 1996.gada Hāgas konvencija”) 15.–22. pants;
- Padomes Regulas (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (turpmāk – Uzturēšanas regula) 15. pants un Hāgas 2007. gada Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem.

Mantojums

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi 20.–38. pants.

Līgumi un pirkumi

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17.jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (turpmāk – Regula “Roma I”);
- Vekselju likuma (*växellagen*) 79.–87. iedaļa (1932:130);
- Čeku likuma 58.-65. iedaļa (*Checklagen*)(1932:131);
- Likums par preču tirdzniecībai piemērojamiem tiesību aktiem (*lagen om tillämplig lag beträffande köp av lösa saker*) (1964:528) (turpmāk – IKL),
- Likuma par kopīgu lēmumu pieņemšanu darbavietā 25.a, 31.a un 42.a iedaļa (*lagen om medbestämmande i arbetslivet*) (1976:580) (turpmāk – MBL);
- Likums par dažiem apdrošināšanas līgumiem piemērojamiem tiesību aktiem (*lagen om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal*) (1993:645);
- Kuģošanas kodeksa 13. nodaļas 4. iedaļa un 14. nodaļas 2. iedaļa (*Sjölagen*)(1994:1009);
- Likuma par patērētāju līgumiem 14. iedaļa (*lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden*) (1994:1512);
- Likuma par patērētāju aizsardzību nolīgumos par mājokļa daļlaika lietojuma tiesībām vai ilgtermiņa atvaļinājuma produktiem 1. nodaļas 4. iedaļa (*lagen om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt*) (2011:914);
- Likuma par distances līgumiem un attālinātās tirdzniecības līgumiem 3.nodaļas 14.iedaļa (*lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler*) (2005:59);
- Tirdzniecības likuma 48. iedaļa (*Konsumentköplagen*)(1990:932).

Kompensācija par kaitējumu

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (turpmāk – Regula “Roma II”);
- Likuma par ceļu satiksmes negadījumos gūtām traumām 8., 14. un 38. iedaļa (*Trafikskadelagen*)(1975:1410);
- Likuma saistībā ar 1972. gada 9. februāra konvenciju starp Zviedriju un Norvēģiju par ziemeļbriežu ganībām 1. iedaļa (*lagen med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning*) (1972:114);
- Likuma saistībā ar 1974. gada 19. februāra konvenciju par vides aizsardzību starp Dāniju, Norvēģiju, Somiju un Zviedriju 1. iedaļa (*lagen med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige*) (1974:268).

Tiesību akti par maksātnespēju:

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnespējas procedūrām (turpmāk – 2015.gada maksātnespējas regula);
- Likuma, ar ko nosaka noteikumus, kas regulē maksātnespējas gadījumus saistībā ar īpašumu Dānijā, Islandē, Norvēģijā vai Somijā, 1., 3. un 5.–8. iedaļa (*lag med bestämmelser om konkurs, som omfattar egendom i Danmark, Finland, Island eller Norge*) (1934:67);
- Likuma par Dānijā, Islandē, Norvēģijā vai Somijā notiekošu maksātnespējas procesu ietekmi 1., 4.-9. un 13. iedaļa (*lag om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge*) (1934:68);
- Likuma par maksātnespējas procesiem saistībā ar īpašumu citā Ziemeļvalstī 1., 3.-8. un 12. iedaļa (*lag om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land*) (1981:6);

• Likuma par citā Ziemeļvalstī notiekošu maksātspējas procesu ietekmi 1., 4.-9., 13. un 14. iedaļa (*lag om verkan av konkurs som inträffat i annat nordiskt land*) (1981:7).

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

Zviedrija ir līgumslēdzēja puse turpmāk nosauktās daudzpusējās starptautiskās konvencijās, kas paredz noteikumus par piemērojamiem tiesību aktiem. Tā kā Zviedrijai ir duālistiska pieeja starptautiskajiem līgumiem, arī šīs daudzpusējās konvencijas ir pārnestas Zviedrijas nacionālajos likumos. Lūdzu, skatīt iepriekš.

Tautu Savienība

- 1930. gada Konvencija par dažu tiesību normu kolīziju risināšanu saistībā ar vekseliem un parādzīmēm;
- 1931. gada Konvencija par dažu tiesību normu kolīziju risināšanu saistībā ar rēķiniem.

Hāgas Starptautisko privāttiesību konference

- 1955. gada Konvencija par starptautiskai preču tirdzniecībai piemērojamiem tiesību aktiem;
- 1961. gada Konvencija par kolīzijas normām attiecībā uz testamentārām klauzulām;
- 1996. gada Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem;
- Hāgas 2007. gada Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem.

Eiropas Savienība

- 1980. gada Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumiskām saistībām (*Regula "Roma I" aizstāj konvenciju attiecībā uz līgumiem, kas stājušies spēkā pēc 2009. gada 17. decembra*).

Ziemeļvalstu konvencijas

- 1931. gada Konvencija starp Dāniju, Somiju, Islandi, Norvēģiju un Zviedriju, ar kuru nosaka starptautisko privāttiesību noteikumus par laulību, adopciju un aizbildnību (pēdējo reizi grozīta ar 2006. gada konvenciju);
- 1933. gada Konvencija starp Zviedriju, Dāniju, Somiju, Islandi un Norvēģiju par maksātspēju („Ziemeļvalstu Maksātspējas konvencija);
- 1934. gada Konvencija starp Dāniju, Somiju, Islandi, Norvēģiju un Zviedriju par mantošanas tiesībām, testamentiem un mantojuma pārvaldīšanu (pēdējo reizi grozīta ar 2012. gada konvenciju);
- 1974. gada Konvencija par vides aizsardzību starp Dāniju, Somiju, Norvēģiju un Zviedriju..

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

1972. gada Konvencija starp Zviedriju un Norvēģiju par ziemeļbriežu ganībām (*1972 års konvention mellan Sverige och Norge om renbetning*).

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Saskaņā ar vispārīgiem noteikumiem, ja strīdam ir starptautiskas saiknes, tiesai pēc savas iniciatīvas būtu jārisina jautājums par piemērojamiem tiesību aktiem. Vairāki Zviedrijas starptautisko privāttiesību noteikumi paredz, ka jautājumos, kas saistīti ar nolīgumu, ir jāievēro līgumslēdzēju pušu izvēlētie piemērojamie tiesību akti. Ja strīds ir jāizskata ārpusietas kārtībā, pusēm ir arī iespējams vienoties par piemērojamiem tiesību aktiem, kad strīdu izskata tiesa. Ja lieta attiecas uz tiesiskām attiecībām, kurās saskaņā ar Zviedrijas valsts tiesību aktiem ir atļauta samierināšana, tiesai būtu jāapstiprina vienbalsīga deklarācija par Zviedrijas tiesību aktu piemērošanu, ar nosacījumu, ka pastāv saistība ar Zviedriju (skatīt Jauno likumu arhīvu (*NJA*) 2017., 168. lpp.).

2.2 Atgriezeniskā norāde

Zviedrijas starptautiskajās privāttiesībās netiek vispārēji pieņemta atgriezeniskās norādes doktrīna. Tomēr pastāv izņēmums Vekselu likuma 79. iedaļas 2. punktā un Čeku likuma 58. iedaļas 2. punktā attiecībā uz ārvalstu pilsoņu spēju veikt darījumus ar vekseliem vai čekiem. Iemesls ir tāds, ka šie noteikumi balstās uz starptautiskām konvencijām. Pastāv vēl viens izņēmums Likuma par citās Ziemeļvalstīs notiekošu maksātspējas procesu ietekmi (1981:7) 9. iedaļas 2. punktā. Visbeidzot, runājot par laulības formālo spēkā esamību, atgriezeniskā saite ir atzīta Likuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību (1904:26, 1.lpp) 1. nodaļas 1. iedaļas 7. punktā.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Nav vispārīgu noteikumu, kas reglamentētu piesaistes kritērija maiņas sekas. Piemēram, Eiropas Savienības regulas par laulāto un reģistrēto partneru mantiskajām attiecībām balstās uz nemainīguma principu. Tas nozīmē, ka laulības noslēgšanas vai partnerattiecību reģistrēšanas brīdī pastāvošajam piesaistes kritērijam piemērojamie tiesību akti tiks mainīti tikai izņēmuma kārtā un pēc pieteikuma iesniegšanas, ievērojot konkrētus nosacījumus, kuri noteikti attiecīgajā Eiropas Savienības regulā.

Turpretī Ziemeļvalstu kontekstā mainīguma princips attiecas uz laulāto mantiskajām attiecībām. Tas nozīmē, ka, ja laulātie nav noslēguši vienošanos par piemērojamiem tiesību aktiem un ja abi pēc tam pastāvīgi ir dzīvojuši citā Ziemeļvalstī un tur uzturējušies vismaz divus gadus, tiks piemēroti minētās valsts tiesību akti. Tomēr, ja abu laulāto dzīvesvieta jau iepriekš viņu laulības laikā bija minētajā valstī vai ja laulātie ir minētās valsts pilsoņi, tad minētās valsts tiesību aktus piemēros no brīža, kad viņi tur apmetušies uz pastāvīgu dzīvi. Līdzīgs princips attiecas uz kopdzīvi. (Lūdzu, skatīt Likuma par laulāto vai kopdzīves mantiskajām attiecībām starptautiskās situācijās [2019: 234] 3. nodaļas 9. iedaļu un 5. nodaļas 6. iedaļu).

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Uzskata, ka Zviedrijas starptautisko privāttiesību normu vispārējais princips ir tāds, ka ārvalstu tiesību norma nav piemērojama, ja tās piemērošana būtu acīmredzami nesavietojama ar šīs valsts tiesību sistēmas pamatprincipiem. Šādi noteikumi ir atrodami daudzos starptautisko privāttiesību aktos, bet no tā nav jāizdara secinājums, ka sabiedriskās kārtības ierobežojumiem ir nepieciešams pamats tiesību aktos. Ir bijis ļoti maz spriedumu, kuros konstatēts, ka ārvalstu tiesību aktu nevarēja piemērot, pamatojoties uz sabiedrisko kārtību.

Parasti tiesu iestādes nosaka, kuri Zviedrijas tiesību aktu noteikumi ir obligāti starptautiski piemērojami.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Ja tiesa konstatē, ka ir piemērojams ārvalstu likums, bet nav iepaziniesies ar tā saturu pēc būtības, tai ir divas izvēles iespējas. Tā var pati izmeklēt lietu vai lūgt kādai pusei sniegt nepieciešamo informāciju. Izvēlētais risinājums būs lietderības jautājums. Ja tiesa pati izmeklē lietu, tā var lūgt Tieslietu ministrijas atbalstu. Kopumā tiesai vajadzētu aktīvāk piedalīties strīdos, kas nav pakļauti strīdu izšķiršanai ārpusietas kārtībā, turpretī strīdos, kas ir pakļauti izšķiršanai ārpusietas kārtībā, tiesa var vairāk deleģēt izmeklēšanas darbu pašam pusēm.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Zviedrija ir 1980. gada Romas konvencijas par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, līgumslēdzēja puse. Dažās jomās pastāv atsevišķi noteikumi par likuma izvēli. Regula "Roma I" aizstāj konvenciju attiecībā uz līgumiem, kas stājās spēkā pēc 2009. gada 17. decembra.

Līgumus par **preču tirdzniecību** regulē Likums (1964:528) par tiesību aktiem, kas piemērojami preču tirdzniecībai, ar kuru valsts tiesību normās ir iekļauta Hāgas 1955. gada Konvencija par starptautiskai preču tirdzniecībai piemērojamiem tiesību aktiem. Šis likums ir uzskatāms par noteicošu salīdzinājumā ar Regulā "Roma I" minētajiem noteikumiem. Tomēr tas neattiecas uz patērētāju līgumiem. Saskaņā ar likuma 3. iedaļu pircējam un pārdevējam ir jāats

vienoties par piemērojamām tiesību nomām. 4. iedaļā ir noteikts, ka gadījumā, ja puses nav izvēlējušās piemērojamos tiesību aktus, tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā atrodas pārdevēja pastāvīgā dzīvesvieta. Izņēmumi no šī noteikuma tiek noteikti tad, ja pārdevējs pasūtījumu ir pieņēmis valstī, kurā atrodas pircēja pastāvīgā dzīvesvieta, un pirkumiem biržā vai izsolē.

Cits izņēmums no Regulas "Roma I" noteikumiem attiecas uz dažiem **patērētāju līgumiem**. Pastāv īpaši noteikumi, kuru mērķis ir aizsargāt patērētājus no likuma piemērojamo tiesību aktu klauzulām Likuma par patērētāju pārdošanu (1990:932) 48. iedaļā, Likuma par patērētāju līgumiem (1994:1512) 14. iedaļā, Likuma (2011:914) par patērētāju aizsardzību līgumos, kas attiecas uz dalļaika īpašumtiesībām un nekustamo īpašumu un ilgtermiņa atvaļinājumu 1.nodaļas 4.iedaļā, un Likuma (2005:59) par distances līgumiem un tālpārdošanas līgumiem 3. nodaļas 14. iedaļā. Saskaņā ar šiem noteikumiem EEZ dalībvalsts tiesību akti ir jāpiemēro noteiktos apstākļos, ja tie patērētājam piedāvā labāku aizsardzību.

Vekseļu likuma (1932:130) 79.87. iedaļā un Čeku likuma (1932:131) 58.65. iedaļā ir īpaši noteikumi attiecībā uz **vekselēm un čekiem**. Tie pamatojas uz 1930. gada Ženēvas konvenciju par noteiktu tiesību normu kolīziju risināšanu saistībā ar vekseliem un parādzīmēm un 1931. gada Ženēvas konvenciju par noteiktu tiesību normu kolīziju risināšanu saistībā ar čekiem.

Dažus **darbības apdrošināšanas** līgumus regulē Likums par tiesību aktiem, kas piemērojami dažiem apdrošināšanas līgumiem (1993:645).

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Jautājumu par ārpuslīgumiskām saistībām piemērojamiem tiesību aktiem regulē Regula "Roma II".

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Zviedrijas starptautisko privāttiesību aktos izšķirīgais piesaistes kritērijs personas statusa noteikšanai tradicionāli ir bijusi valstspiederība. Tomēr tagad ir tik daudzas lietas, kurās valstspiederībai ir bijis jānodrošina priekšroka pastāvīgajai dzīvesvietai kā galvenajam piesaistes kritērijam, un tāpēc ir apšaubāmi, vai joprojām var runāt par vienu galveno piesaistes kritēriju personas statusa noteikšanai. Zviedrijas starptautisko privāttiesību izpratnē „personas statuss” galvenokārt tiek uzskatīts par juridisko rīcībspēju un vārdu un uzvārdu.

Atbilstīgi Likuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību (1904:26, 1.lpp) 1. nodaļas 1. iedaļai **spēju slēgt laulību** Zviedrijas iestādē pēc būtības ir jānosaka saskaņā ar Zviedrijas tiesību aktiem, ja viena no pusēm ir Zviedrijas pilsonis/-e vai ir pastāvīgs/-a Zviedrijas iedzīvotājs/-a. Līdzīgi noteikumi attiecas uz Ziemeļvalstīm saskaņā ar Rīkojuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību, adopciju un aizbildnību (1931:429) 1. iedaļu.

Īpaši noteikumi par **aizbildnību un aizgādību** ir noteikti Likuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību(1904:26, 1. lpp) 4. un 5. nodaļā un Rīkojuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību, adopciju un aizbildnību (1931:429) 14.21a.a iedaļā.

Jautājumu par tiesību aktiem, kas piemērojami **spējai slēgt līgumus**, daļēji regulē Regulas "Roma I" 13. pants. Spēju veikt darījumus, kas saistīti ar vekseliem vai čekiem, regulē īpaši noteikumi Vekseļu likuma 79. iedaļā un Čeku likuma 58. iedaļā.

Tiesu procesa kodeksa (*rättegångsbalken*) 3. nodaļas 11. iedaļā ir iekļauts īpašs noteikums par **spēju iesniegt prasību tiesā un tikt iesūdzētam**, kurā noteikts, ka ārvalstnieks, kas savā valstī nespēj uzsākt tiesvedību, var to tomēr darīt Zviedrijā, ja viņam vai viņai ir šāda spēja saskaņā ar Zviedrijas tiesību aktiem. Zviedrijas starptautisko privāttiesību izpratnē jautājumi par vārdu un uzvārdu attiecas uz tiesību aktiem par personas statusu. Tas nozīmē, piemēram, ka otra dzīvesbiedra uzvārda pieņemšana netiek uzskatīta par laulības juridisko sekju jautājumu personas dzīvē. Saskaņā ar Likuma par personu vārdiem (*lagen om personnamn*) (2016: 1982) 31. iedaļu minētais likums nav piemērojams Zviedrijas pilsoņiem, kas pastāvīgi dzīvo Dānijā, Norvēģijā vai Somijā. Var izdarīt *a contrario* secinājumu, ka tas ir piemērojams Zviedrijas pilsoņiem citviet. Saskaņā ar 32.iedaļu likums var tikt piemērots arī ārzemniekiem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta atrodas Zviedrijā.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

Zviedrijas materiālajās tiesībās netiek nodalīti **bērni, kas dzimuši likumīgā laulībā, no bērniem, kas nav dzimuši likumīgā laulībā**, un Zviedrijas starptautiskajās privāttiesībās nav iekļauti īpaši piemērojami tiesību akti, lai noteiktu, vai bērns ir jāuzskata par laulībā vai ārpuslaulībā dzimušu un vai bērnu var vēlāk reģistrēt kā laulībā dzimušu.

Attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami **paternitātes** noteikšanai, pastāv dažādi noteikumi par paternitātes prezumpciju un paternitātes noteikšanu tiesā. Paternitātes prezumpciju regulē Likuma par starptautiskiem paternitātes jautājumiem (1985:367) 2. iedaļa. Saskaņā ar tā nosacījumiem vīrietis, kurš pašlaik ir vai ir bijis laulāts ar bērna māti, jāuzskata par bērna tēvu, ja tā izriet no tās valsts tiesību normām, kurā bērns, tam piedzimstot, ir kļuvis par pastāvīgo iedzīvotāju, vai gadījumos, kad tiesību aktu izpratnē neviena persona netiek uzskatīta par bērna tēvu, ja tā izriet no tās valsts tiesību normām, kurā bērns, tam piedzimstot, ir kļuvis par pilsoni. Taču, ja bērna piedzimšanas laikā bērna pastāvīgā dzīvesvieta bija Zviedrijā, jautājums vienmēr tiks izlemts saskaņā ar Zviedrijas likumiem. Ja paternitāte jānosaka tiesā, tiesa vispārīgi piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā bērns bija pastāvīgais iedzīvotājs pirmās instances tiesas sprieduma laikā.

Saskaņā ar Likuma **par adopciju** starptautiskās situācijās 3. iedaļu Zviedrijas tiesai, kas izskata adopcijas pieteikumu, jāpiemēro Zviedrijas tiesību akti.

Ārvalstīs pieņemtam lēmumam par adopciju, kas ir spēkā Zviedrijā, ir tāds pats juridiskais spēks kā Zviedrijā pieņemtam lēmumam par adopciju.

Jautājumu par tiesību normām, kas piemērojamas **bērna uzturēšanai**, regulē Hāgas 2007. gada Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem. Vispārējais noteikums ir tāds, ka uzturēšanas saistības nosaka tās valsts tiesību akti, kurā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta. Ja bērns nespēj saņemt uzturēšanu no personas, kuras pienākums ir tos nodrošināt saskaņā ar tiesību aktiem, tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā atrodas tiesa. Ja bērns nespēj saņemt uzturēšanu no personas, kuras pienākums ir tos nodrošināt saskaņā ar jebkuriem no šiem tiesību aktiem, un abas puses ir vienas un tās pašas valsts pilsoņi, ir jāpiemēro šīs valsts tiesību akti.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

Attiecībā uz **spēju slēgt laulību**, lūdzu, skatīt 3. panta 3. punktu iepriekš. Vispārējais noteikums ir tāds, ka laulību uzskata par **spēkā esošu pēc formas**, ja tā ir spēkā valstī, kurā tā tika noslēgta (lūdzu, skatīt Likuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību (1904:26, 1.lpp) 1. nodaļas 7. iedaļu).

Laulības tiesiskās sekas var iedalīt divās galvenajās kategorijās: sekas, kas skar personas dzīvi, un sekas, kas attiecas uz dzīvesbiedru īpašumu (lūdzu, skatīt 3. panta 6. punktu turpmāk). Attiecībā uz personas dzīvi laulības galvenās tiesiskās sekas ir tādas, ka dzīvesbiedriem ir savstarpējs pienākums viena otru uzturēt. Zviedrijas starptautiskajās privāttiesībās jautājumi par dzīvesbiedru mantošanas tiesībām, par otra dzīvesbiedra uzvārda pieņemšanu vai viņu pienākumu uzturēt otra dzīvesbiedra bērnus netiek uzskatīti par laulības tiesiskajām sekām, un piemērojami tiesību akti tiek noteikti saskaņā ar tiesību kolīzijas normām, kas regulē mantošanas tiesības, personas vārdu un uzvārdu u. c. jautājumus.

Jautājumu par **dzīvesbiedra uzturēšanai** piemērojamiem tiesību aktiem regulē Hāgas 2007. gada Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem. Vispārējais noteikums ir tāds, ka uzturēšanas pienākumu regulē tās valsts tiesību akti, kurā pastāvīgi dzīvo persona, kuras pienākums ir nodrošināt uzturēšanu. Ja viens no dzīvesbiedriem iebilst pret šo tiesību aktu piemērošanu un ja citas valsts tiesību aktiem ir ciešāka saistība ar laulību (īpaši tās valsts tiesību aktiem, kurā viņiem ir bijusi pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta), jāpiemēro šīs valsts tiesību akti.

Šķiršanās jautājumos Likuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību (1904:26, 1.p.) 3. nodaļas 4. iedaļas 1.punktā ir noteikts, ka Zviedrijas tiesās ir jāpiemēro Zviedrijas tiesību akti. Izņēmums ir paredzēts 4. iedaļas 2. punktā, ja abi dzīvesbiedri ir ārzemnieki un neviens no viņiem vismaz vienu gadu nav pastāvīgi dzīvojis Zviedrijā.

Zviedrijas materiālajās tiesībās nav ietvertas **laulāto atšķiršanas** vai **laulības anulēšanas** juridiskie institūti. Noteikumi, kas regulē manta sadali pēc laulāto atšķiršanas, ir noteikti Likuma par laulāto vai kopdzīves mantiskajām attiecībām starptautiskās situācijās (2019:234) 2. nodaļas 6. iedaļā un 3. nodaļas 13. iedaļā.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Jautājumus par laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamiem tiesību aktiem regulē Padomes Regulas (ES) 2016/1103 (2016. gada 24. jūnijs), ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem un nolēmumu atzīšanu un izpildi laulāto mantisko attiecību jomā III nodaļā. Līdzīgi noteikumi attiecībā uz reģistrētajiem partneriem ir minēti Padomes Regulas (ES) 2016/1104 (2016. gada 24. jūnijs), ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem un nolēmumu atzīšanu un izpildi reģistrētu partnerattiecību mantisko seku jomā, III nodaļā. Likuma par laulāto vai kopdzīves mantiskajām attiecībām starptautiskās situācijās (2019: 234) 2. nodaļa paredz noteikumus, kas papildina Eiropas Savienības regulas (lūdzu, skatīt, cita starpā, 2. nodaļas 4. un 5. iedaļu).

Likuma par laulāto vai kopdzīves mantiskajām attiecībām starptautiskās situācijās (2019:234) 3. nodaļā ir īpaši noteikumi par laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamiem tiesību aktiem Ziemeļvalstu kontekstā (lūdzu, skatīt, cita starpā, 3. nodaļas 8.–11. iedaļu).

3.7 Testamenti un mantojums

Jautājumu par piemērojamiem tiesību aktiem attiecībā uz testamentiem un mantojuma tiesībām regulē Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 650 /2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi. Šīs regulas noteikumi par piemērojamiem tiesību aktiem piemēro neatkarīgi no tā, vai pastāv starptautiska saikne ar dalībvalsti vai jebkādu citu valsti.

Tomēr pastāv speciāli noteikumi saistībā ar testamentu spēkā esamību pēc formas saskaņā ar Likuma par mantošanu starptautiskās situācijās (*lagen om arv i internationella situationer*) (2015:417), ar kuru Zviedrijas tiesību aktos transponē 1961. gada Hāgas konvenciju par tādu tiesību normu kolīzijām, kuras attiecas uz testamentāro darījumu formu. Testaments ir uzskatāms par derīgu, ja tas atbilst prasībām, kas attiecas uz tā formu saskaņā ar tās vietas likumiem, kurā testators to ir sastādījis, vai saskaņā ar tās vietas likumiem, kurā testators pastāvīgi dzīvoja vai bija tās valstspiederīgais testamenta sastādīšanas laikā vai nāves brīdī. Darījums, kas saistīts ar nekustamu īpašumu, ir jāuzskata par spēkā esošu pēc formas, ja tas izpilda prasības attiecībā uz tā formu saskaņā ar tās vietas tiesību aktiem, kurā īpašums atrodas. Tie paši noteikumi attiecas uz testamentu atcelšanu. Atcelšana arī ir jāuzskata par spēkā esošu, ja tā izpilda prasības attiecībā uz šādas atcelšanas formu saskaņā ar jebkuriem tiesību aktiem, kas nosaka, ka testamentu forma bija spēkā.

3.8 Nekustamais īpašums

Īpašuma tiesībās kodificēti noteikumi par tiesību kolīzijām pastāv tikai dažos gadījumos, kas attiecas uz kuģiem un lidmašīnām, finanšu instrumentiem un nelielkumīgi izvestiem kultūras priekšmetiem, kā arī dažās situācijās, kuras regulē Ziemeļvalstu Maksātnespējas konvencija un Maksātnespējas regula. Īpašuma tiesību ietvaros ietekme uz kustamas vai nekustamas mantas iegādi vai hipotēku, piemēram, ir jānosaka saskaņā ar tās valsts tiesību normām, kurā īpašums atrodas iegādes vai iekļāšanās brīdī. Šie tiesību akti nosaka jebkuru īpašuma tiesību raksturu, kā īpašuma tiesības tiek iegūtas vai zaudētas, kādas formālas prasības ir iespējamas un kādas tiesības dod īpašuma tiesības attiecībā pret trešām personām.

Attiecībā uz ārvalstu nodrošinājuma tiesībām judikatūrā ir noteikts, ka gadījumā, ja brīdī, kad radās nodrošinājuma tiesības, pārdevējs zināja, ka īpašums jānogādā Zviedrijā (un nodrošinājuma tiesības nebija spēkā Zviedrijā), pārdevējam bija jāsaņem nodrošinājums, kas atbilst Zviedrijas tiesību normu prasībām. Turklāt ārvalstu nodrošinājuma tiesības nav jāuzskata par spēkā esošām, ja ir pagājis laika posms kopš brīža, kad īpašums tika ievests Zviedrijā. Šādos gadījumos ārvalstu kreditoram būs bijis laika vai nu iegūt jaunu nodrošinājumu, vai arī atgūt parādu.

3.9 Maksātnespēja

2015. gada Maksātnespējas regula paredz noteikumus, kas reglamentē piemērojamos tiesību aktus attiecībā uz citām Eiropas Savienības dalībvalstīm (izņemot Dāniju).

Attiecībā uz tām Ziemeļvalstīm, uz kurām neattiecas 2015. gada Maksātnespējas regula, pastāv atsevišķi noteikumi par piemērojamiem tiesību aktiem, kuru pamatā ir 1933. gada Ziemeļvalstu Maksātnespējas konvencija un kuri tika transponēti Zviedrijas likumos ar 1981. gadā pieņemtajiem tiesību aktiem (tomēr uz Islandi attiecas iepriekšējo – 1934. gadā pieņemto – tiesību aktu noteikumi). Vispārējais Ziemeļvalstu Maksātnespējas konvencijas noteikums ir tāds, ka maksātnespējas procesam kādā līgumslēdzējas valstī (valstī, kurā notiek maksātnespējas process) ir jāattiecas uz parādniekam piederošu īpašumu, kas atrodas citā līgumslēdzējas valstī. Parasti tās valsts likumi, kurā notiek maksātnespējas process, ir jāpiemēro lietās, kas attiecas uz šādu īpašumu, piemēram, parādnieka tiesībām kontrolēt savu īpašumu un kas ir iekļaujams maksātnespējīgā parādnieka mantā.

Lielākā daļa Zviedrijas starptautisko maksātnespējas noteikumu nav noteikti tiesību aktos, izņemot iepriekš minētos noteikumus. Pamatpieņēmums ir tāds, ka piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā notiek maksātnespējas process (*lex fori concursus*). Tas, cita starpā, nozīmē, ka attiecībā uz Zviedrijas maksātnespēju Zviedrijas tiesību akti attieksies gan uz pašu procesu, gan uz visiem citiem jautājumiem, kas saistīti ar maksātnespējas tiesību aktiem.

Lapa atjaunināta: 30/03/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.